

YKSITYISTEN TOIMIJOIDEN TARVITSEMIEEN YLIMÄÄRÄISTEN HENKILÖSUOJAINTEN KORVAUSKÄYTÄNNÖT COVID-19-EPIDEMIAN YHTEYDESSÄ

Sosiaali- ja terveysministeriön ehdotus:

Kustannusten korvaaminen kunnan järjestämisvastuulla olevien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen osalta perustuu ensisijaisesti palvelun järjestäjän ja tuottajan välisiin sopimuksiin. Mikäli sopimukset ovat tältä osin puutteellisia, tulee palvelun järjestäjän (kunta tai kuntayhtymä) viime kädessä vastata suojainten saatavuudesta osana asianmukaista hoitoa. Kustannusjako on arvioitava sopimuksittain. Kunta tai kuntayhtymä ei saa laskuttaa Huoltovarmuuskeskuksesta ilmaiseksi saamiensa välineiden hintaa tuottajilta.

Taustaa:

Koronavirusepidemian yhteydessä erilaisten henkilösuojainten käyttö sosiaali- ja terveydenhuollossa on lisääntynyt merkittävästi. Suojaimia tarvitaan mm. henkilökunnan suojaamiseksi tartunnoilta sekä tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi esimerkiksi hoivapalveluissa. Niiden käytöstä on ollut jo aiemmin kansallisia ohjeita työsuojelun ja tartuntatautiin ehkäisyyn näkökulmasta, joiden lisäksi on koronaepidemian yhteydessä annettu lisäohjeita.

Työnantajalla on velvoite järjestää työntekijöilleen asianmukaiset välineet ja varusteet. Hoivayksiköissä asukkaiden yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi heitä hoitavalla henkilökunnalla on oltava paikasta riippumatta asianmukaiset suojarusteet.

Sairaanhoitopiireillä ja kunnilla on varmuusvarastoja erityisesti terveydenhuollon tarpeisiin, koska suojaimia käytetään normaalioloissakin. Sosiaalihuollon yksiköissä, esimerkiksi vanhustenhuollossa, normaalioloissa suojainten käyttö on vähäistä ja koronaepidemian aikainen käyttö poikkeaa tavanomaisesta. Suojaimille on erilaisia hankintareittejä ja yhteishankintoja. Huoltovarmuuskeskus on jakanut henkilösuojaimia erityisvastuualueille jaettavaksi edelleen sairaanhoitopiirien kautta kunnille.

Palveluiden järjestäjät ovat tehneet koko maassa paljon sopimuksia yksityisen sosiaalihuollon palveluntarjoajien kanssa erityisesti vanhusten hoivassa, jossa suojaimia käytetään tavallisissa oloissa suhteellisen vähän. Maaliskuussa 2020 aluehallintovirastojen toteuttaman kyselyn perusteella valmiusasiat ja sen osana suojainten vastuutaho ja kustannusjako näkyvät sopimuksissa hyvin vaihtelevasti ja osasta ne puuttuvat kokonaan. Sosiaali- ja terveysministeriö on todennut ohjeessaan 14.4.2020 (Toimenpiteet sosiaali- ja terveydenhuollon toimintakyvyn lisäämiseksi ennen valmiuslain työvelvoitteen käyttöön ottoa COVID-19 pandemian aikana) seuraavaa: "Kun kunta ostaa palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta, kunnan on huolehdittava siitä, että ko. palveluntuottajalla on asianmukaiset välineet, ml. suojaimet. Näiden välineiden tulisi sisältyä hankintasopimukseen. Jos näin ei ole, niin keskeistä on joka tapauksessa, että kunta turvaa hoidon/hoitotapahtuman asianmukaisuuden."

Suojavarusteiden hankinnoissa valtion rooli on täydentävä ja viimesijainen sosiaali- ja terveystalouden palveluiden järjestäjien ja tuottajien hankintoihin nähden. Kustannusten korvaaminen perustuu ensisijaisesti palvelun järjestäjän ja tuottajan välisiin sopimuksiin. Mikäli sopimukset ovat tältä osin puutteellisia, tulee palvelun järjestäjän (tässä kunta tai kuntayhtymä) viime kädessä vastata suojainten saatavuudesta osana asianmukaista hoitoa. Tarvittaessa sopimuksia on avattava ja asiasta neuvoteltava paikallisesti. Suoraa asiakasmääriin perustuvaa oikeutta korvauksiin ei palveluntuottajilla ole. Kaikkea suojaintarvetta ei voida myöskään laskea johtuvaksi COVID-19-virusepidemiasta, mutta on ilmeistä, että käyttötarve on tänä aikana lisääntynyt mm. vanhustenhuoltoon liittyvien ohjeiden johdosta. Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa myös,

että valtion huoltovarmuuskeskuksen vastikkeettomasti toimittamista suojaamista ei voi periä maksua vastaanottavalta taholta.

Hallitus on päättänyt korvata kunnille koronaviruksesta aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia. Kuntien tukemisen kokonaisuus neljännessä lisätalousarvioesityksessä on yhteensä noin 1,4 miljardia euroa (2.6.2020), mikä sisältää myös suojainkustannuksia. Hallitus ehdottaa myös, että koronaepidemian vuoksi tarvittavien suojarusteiden myynnit sosiaali- ja terveysalan toimijoille vapautettaisiin eräiltä osin väliaikaisesti arvonlisäverosta ajalle 30.1.–31.7.2020.

Lisätietoja

Lisätietojen antaja

Osastopäällikkö Tuija Kumpulainen, YTO, puhelin 0295 163 280, tuija.kumpulainen(at)stm.fi

Ylilääkäri Soila Karreinen, ylilääkäri, PAL/APO puhelin 0295 163 491 ja soila.karreinen(at)stm.fi (6.7.2020 alkaen)

... .. . FAKTALAATIKKO ... .. .

- <https://stm.fi/stm-ohjeet-koronavirustilanteessa>
- <https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-suu-ja-nenasuojus>
- <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/infektioiden-ehkaisy-ja-torjuntaohjeita/hengityksensuojaimien-kaytto>

... .. .